

Sygn.akt III AUa 673/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa-Zawadzka

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 stycznia 2018 r. w B.

sprawy z odwołania B. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o rekompensatę

na skutek apelacji wnioskodawczyni B. O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 sierpnia 2017 r. sygn. akt V U 108/17

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Białymstoku) na rzecz adwokata I. Ł. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o kwotę należnego podatku VAT.**

SSA Bożena Szponar - Jarocka SSA Marek Szymanowski SSA Barbara Orechwa-Zawadzka

Sygn. akt III AUa 673/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 23 grudnia 2016 r. – wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2015 r. poz. 965) oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 887) - odmówił B. O. prawa do rekompensaty, ponieważ na dzień 31 grudnia 2008 r. nie udowodniła, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji B. O. wniosła o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do rekompensaty.

Wyrokiem z dnia 3 sierpnia 2017 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił odwołanie i zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata I. Ł. kwotę 90 zł podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Sąd Okręgowy ustalił, iż B. O. urodziła się w dniu (...) Decyzją z dnia 15 kwietnia

2016 r. ZUS przyznał jej prawo do emerytury - od osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego, tj. od dnia 15 kwietnia 2016 r. W dniu 16 grudnia 2016 r. ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do rekompensaty pieniężnej w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do rekompensaty wskazując, że nie legitymuje się ona, co najmniej 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych.

Prawo do rekompensaty zostało przewidziane w ustawie z dnia 18 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Zgodnie z art. 2 pkt 5 tej ustawy rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej.

Stosownie do art. 21 ust. 1 ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszący co najmniej 15 lat. Zgodnie z art. 21 ust. 2 powoływanej ustawy, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę. Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Analiza układu warunkującego prawo do rekompensaty prowadzi do wniosku, że przysługuje ona tym pracownikom, którzy nie nabyli prawa do emerytury pomostowej, a osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym przy ustalaniu prawa do rekompensaty uwzględnia się tylko okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Należy jednak pamiętać, że nie każda praca w warunkach szkodliwych dla zdrowia lub uciążliwych uprawnia do otrzymania wcześniejszej emerytury. Wykazy prac, których wykonywanie pozwala na otrzymanie tego świadczenia, zostały przewidziane w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Nie ulega wątpliwości, że praca w szczególnych warunkach musi być wykonywana efektywnie. Natomiast podczas urlopu wychowawczego pracownik faktycznie nie świadczy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie ma możliwości uznania tego okresu za dającego uprawnienia do wcześniejszej emerytury (rekompensaty).

Tymczasem jak wynika z analizy dokumentów zgromadzonych w sprawie B. O. była zatrudniona w okresie od 14 lipca 1976 r.

do 10 października 1995 r. w Zakładach (...) w B. na stanowiskach: stażysty, referenta do spraw ekonomicznych, starszego referenta do spraw ekonomicznych, starszego referenta ekonomicznego, a ostatnio na stanowisku pomocnika w oddziałach produkcji (k. 34 akt sprawy). Zatrudnienie w w/w zakładzie było jedynym okresem pracy wnioskodawczyni. Przy czym w okresach od 25 października 1983 r. do 7 października 1988 r., od 14 stycznia 1989 r. do 28 stycznia 1990 r. oraz od 29 stycznia 1990 r. do 7 października 1995 r. przebywała na urlopie wychowawczym (czyli przez okres 11 lat, 8 miesięcy i 9 dni). W okresach

od 14 lipca 1976 r. do 24 października 1983 r. oraz od 8 października 1995 r.

do 10 października 1995 r. wnioskodawczyni wykonywała pracę w (...), od 8 października 1988 r. do 13 stycznia 1989 r. pobierała zasiłek macierzyński, a od 12 października 1995 r. do 11 października 1996 r. zasiłek dla bezrobotnych (czyli przez łączny okres 8 lat, 6 miesięcy i 23 dni) (akta ZUS).

W związku z tym, że praca w warunkach szczególnych musi być wykonywana efektywnie, zaś okresów przebywania na bezpłatnych urlopach wychowawczych nie uwzględnia się, należało stwierdzić, że ubezpieczona nie legitymuje się, co najmniej 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. Abstrahując już nawet od tego, czy stanowiska zajmowane przez nią w (...) zostały wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., należy mieć przede wszystkim na uwadze to, że ubezpieczona pracowała efektywnie przez niespełna 9 lat, natomiast przez pozostały okres zatrudnienia przebywała na urlopach wychowawczych.

W związku z powyższym Sąd nie badał charakteru pracy odwołującej, albowiem nawet gdyby założyć, że była ona wykonywana w szczególnych warunkach, to jednak nie w niezbędnym wymiarze 15 lat.

Mając na względzie powyższe Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

O kosztach ponoszonej przez Skarb Państwa nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu Sąd orzekł w oparciu o § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1714).

Apelację tego wyroku wywiódła skarżąca, w której nie sprecyzowano zarzutów, lecz ogólnie zakwestionowano prawidłowość przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że skarżąca nie wykazała zasadności swego roszczenia. Apelacja domaga się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia odwołania oraz zasądzenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje

Apelacja podlegała oddaleniu

Na wstępie trzeba zauważyć, w związku z dość szeroko rozbudowanymi pismami procesowymi odwołującej (działającej z pełnomocnikiem z urzędu) składanymi w toku postępowania, że w sprawach w sprawach z odwołania od decyzji organu rentowego zakres rozpoznania sprawy przez sąd wyznacza przede wszystkim zaskarżona decyzja (por. w tym zakresie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r. II UZ 52/99 OSNP 2000/15/601, wyrok SN z dnia 11 listopada 1999 r., II UKN 204/99, OSNAPiUS 2001, nr 5, poz. 169; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2008 r. II UK 346/07, Lex nr 818591; wyrok SN z dnia 25 lutego 2009 r. II UK 221/08 OSNP 2010/19-20/242). Oznacza to, iż przedmiotem sporu w sprawie, a zatem przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji oraz przed Sądem Apelacyjnym było tylko prawo do rekompensaty, jego bowiem dotyczy zaskarżona decyzja z dnia 23 grudnia 2016r. (k.154 a.r.). Oznacza to jednocześnie, iż Sąd Apelacyjny podobnie jak Sąd I instancji nie był uprawniony do orzekania o roszczeniach nie będących przedmiotem powyższej decyzji, w szczególności co wysokości kapitału początkowego odwołującej się. Stąd też twierdzenia zawarte w uzasadnieniu apelacji co do nieuwzględnienia wnioskodawczyni wszystkich okresów składkowych nie mają znaczenia w kontekście prawa do rekompensaty, o której rozstrzygnięto zaskarżoną decyzją.

Przechodząc do meritum przypomnieć trzeba, iż zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2017.664 j.t.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma on okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Przy czym zgodnie z ust. 2 nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Nieco niezręczne sformułowanie ust. 2 wymaga doprecyzowania, iż jego istota sprowadza się nie do nabycia jakiegokolwiek emerytury na podstawie wspomnianej ustawy, lecz nabycia emerytury wcześniejszej, a zatem w obniżonym wieku emerytalnym (por. w tym zakresie wyroki Sądów Apelacyjnych w Warszawie z dnia 22 września 2017 r. III AUa 529/16 LEX nr 2409371; w G. - z dnia 5 maja 2017 r. III AUa 2047/16 LEX nr 2348605 ; w G. z dnia 17 grudnia 2015 r. III AUa 717/15, LEX nr 1964970 ; w Ł. w wyroku z dnia 14 grudnia 2015 r. III AUa 1070/15, LEX nr 1979477). Nabycie zatem emerytury przez odwołującą w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego decyzją z dnia 15 04 2016r. (k.31a.r.) nie stałoby na

przeszkodzie nabycia prawa do rekompensaty, jeżeli spełniałby przesłanki jej nabycia. W świetle art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych przesłankami nabycia prawa do rekompensaty jest :

1. nienabycie prawa do emerytury pomostowej (z powodu nieuznania pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych);

2. osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat. W świetle prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego, już sam okres efektywnej pracy odwołującej (z okresu jej zatrudnienia 14 lipca 1976 r. do 10 października 1995 r. w Zakładach (...)) jest dużo niższy niż 15 lat. Niezależnie od tego odwołująca nie dysponuje dowodami potwierdzającymi wykonywanie przez nią pracy w szczególnych warunkach w tymże okresie, a wykonywanie takiej pracy nie dowodzi bynajmniej w żaden sposób świadectwo pracy z dnia 10 października 1995r. (k.34) . W jego świetle odwołująca zajmowała stanowiska: stażysty, referenta do spraw ekonomicznych, starszego referenta do spraw ekonomicznych, starszego referenta ekonomicznego, a ostatnio pomocnika w oddziale produkcji. Żadne z tych stanowisk nie było związane z wykonywaniem pracy wymienionej w wykazie A stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Trafnie zatem Sąd Okręgowy uznał, iż odwołująca nie spełnia warunków do nabycia prawa do przedmiotowej rekompensaty, a apelacja nie dostarcza ani nowych dowodów mających znaczenie w tym zakresie ani nie zawiera z narzutów podważających ustalenia i wywód prawny Sądu Okręgowego.

W tym stanie rzeczy apelacja na zasadzie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu

O kosztach pomocy prawnej udzielonej z urzędu orzeczono na zasadzie § 2 , 4 ust. 3 i 16 ust. 2 pkt 2. Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016.1714).